Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Природничо-економічний факультет
Кафедра географії та методики її викладання

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри політології та філософії

Ольга ВІННІЧУК

підпис

26 серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

підготовки фахівців *першого (бакалаврського) рівня вищої освіти*

галузі знань *01 Освіта/Педагогіка*

спеціальності *014 Середня освіта (Географія)*

предметної спеціальності *014.07 Середня освіта (Географія)*

за освітньо-професійною програмою «*Середня освіта (Географія. Історія)*»

мова навчання *українська*

2025-2026 навчальний рік

Розробники програми: Маріанна ПЛАХТІЙ, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри політології та філософії

Ухвалено на засіданні кафедри політології та філософії

Протокол № 8 від 26 серпня 2025 року

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми Станіслав ПРИДЕТКЕВИЧ

Зміст робочої програми навчальної дисципліни

1. Мета вивчення навчальної дисципліни. Філософія належить до переліку обов'язкових освітніх компонентів загальної підготовки усіх спеціальностей. Предметом вивчення навчальної дисципліни є найзагальніші, універсальні можливості, зв'язки та відношення природи, суспільства й людського мислення, співвідношення матеріального й ідеального, природного і соціального, з'ясування сутності людини та її місця в суспільстві, сенсу й цінності людського життя. Оволодіння основами філософії дозволяє вдосконалювати здатність до пошуку, оброблення та аналізу, систематизації та узагальнення інформації, формулювання логічних висновків; здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, зокрема, в процесі професійно-педагогічної діяльності, здатність приймати обґрунтовані рішення, працювати автономно; здатність застосовувати знання, пов'язані із соціальною структурою та національною специфікою суспільства, з особливостями соціальних ролей; здатність діяти соціально-відповідально та свідомо на основі поваги до різноманітності та мультикультурності.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	**Характеристика навчальної дисципліни**
	денна форма здобуття освіти
Рік навчання	3-й рік
Семестр вивчення	6 семестр
Кількість кредитів ЄКТС	3 кредити
Загальний обсяг годин	90 годин
Кількість годин навчальних занять	30 годин
Лекційні заняття	16 годин
Практичні заняття	-
Семінарські заняття	14 годин
Лабораторні заняття	-
Самостійна та індивідуальна робота	60 годин
Форма підсумкового контролю	екзамен

3. Статус дисципліни: обов'язковий освітній компонент загальної підготовки.

4. Передумови для вивчення дисципліни базується на знаннях здобувачів вищої освіти, отриманих у результаті вивчення предметів суспільних дисциплін у закладі загальної середньої освіти.

5. Програмні компетентності навчання

Інтегральна компетентність. *Здатність виконувати спеціалізовані практичні завдання та вирішувати проблеми з організації базової середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів педагогіки, психології, а також методики навчання та предметних знань з географії та історії і характеризуються комплексністю*

та невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти.

Загальні компетентності:

ЗК 02 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 05 Здатність до вираження національної культурної ідентичності.

ЗК 08 Здатність до абстрактного, логічного й критичного мислення, аналізу і синтезу

ЗК 09 Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), принципів професійної етики і дотримування правил академічної доброчесності.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни.

ПРН 18 Неперервне підвищення професійного рівня та самовдосконалення.

ПРН 20 Навики формування об'єктивного наукового світогляду та норм етичної поведінки, як члена громадянського суспільства.

Методи навчання:

За джерелом інформації:

- словесні: розповідь, пояснення, бесіда;
- наочні: ілюстрація, демонстрація, самостійне спостереження;
- практичні: вправи, практичні роботи;

За ступенем керування здобувачами вищої освіти:

- навчальна робота під керівництвом викладача;
- самостійна робота з літературними джерелами;
- письмова робота, лабораторна робота;

Методи стимулювання інтересу до навчання:

- навчальні дискусії;
- створення ситуацій пізнавальної новизни;
- створення ситуацій зацікавленості.

Самостійна робота.

Дистанційний метод навчання в інформаційній системі Moodle.

7. Засоби діагностики результатів навчання: виступ з основного питання на семінарському занятті (денна), модульна контрольна у формі тестування, самостійна робота (філософське есе).

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин	
	разом	зокрема

		лекційні заняття	семінарські заняття	лабораторні заняття	індивідуальна робота	самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Філософія, її зміст і призначення. Основні етапи історико-філософського процесу. Теоретична і практична філософія						
Тема 1. Філософія як універсальний тип знань	10	2	2	-	-	6
Тема 2. Філософія Стародавнього світу	10	2	2	-	-	6
Тема 3. Філософія Середньовіччя та епохи Відродження	10	2	2	-	-	6
Тема 4. Західноєвропейська класична філософія.	12	2	2	-	-	8
Тема 5. Сучасна західна філософія Українська філософія	14	2		-	-	12
Тема 6. Філософське вчення про буття.	10	2	2	-	-	6
Тема 7. Філософія свідомості та філософський аналіз пізнання	12	2	2	-	-	8
Тема 8. Філософська антропологія та соціальна філософія	12	2	2	-	-	8
Разом годин	**90**	**16**	**14**	-	**-**	**60**

9. Форми поточного та підсумкового контролю.

Форми поточного оцінювання: під час семінарських та практичних занять (опитування (індивідуальне, вибіркове), взаємоопитування, обговорення проблемно-пошукових питань, перевірка виконаних усних завдань, зокрема тестових, підготовка презентацій, самоаналіз та ін.), контроль за самостійною роботою (опитування / тестування з використанням модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища Moodle та ін.).

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота (проводиться у формі тестування, онлайн тестування у системі MOODLE, або у письмовій формі (тестування)).

Форма підсумкового контролю: екзамен.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка» (нова редакція)

(https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view) , «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка» (зі змінами та доповненнями) (https://drive.google.com/file/d/1aD_jeL-jGRbDWAegkQ58tdMxxbqQKufF/view)

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Положення про дистанційне навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка» (https://drive.google.com/file/d/1c--sYRfDI_iAT7L766LprKB-x9GGKaEy/view).

Визнання результатів неформальної та (або) інформальної освіти.

У випадку, якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній та інформальній освіті, зарахування результатів навчання здійснюється згідно Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (Порядок визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих шляхом здобуття неформальної/інформальної освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка), зокрема, якщо їх тематика відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю).

Зарахування результатів неформальної / інформальної освіти регулюється «Порядком визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих шляхом здобуття неформальної / інформальної освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка» (http://surl.li/afkye).

Поточний і модульний контроль (60 балів)			**Екзамен**	**Сума**
Змістовий модуль 1 (60 балів)			40	100
Поточний контроль	Самостійна робота	МКР		
20 балів	10 балів	30 балів		

Критерії оцінювання семінарського та практичного заняття. Оцінювання на семінарських та практичних заняттях відбувається за 12 бальною системою відповідно до критеріїв визначених «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка». URL: https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи. Модульна контрольна робота проводиться у формі он-лайн тестування у системі MOODLE, або у формі тестування. Банк питань автоматично видає випадкових 100 запитань із бази (200 запитань) та оцінює правильність. Максимальна кількість балів за МКР – 30. Для зарахування модульної контрольної роботи мінімальна кількість набраних балів повинна становити – 18 (60%), Ваговий бал кожного запитання становить – 0,3, підрахунок балу, який набрав студент здійснюється системою автоматично.

Здобувачі вищої освіти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Оцінювання модульної контрольної роботи:

МКР 30 балів	«відмінно»	27 – 30 б.
	«добре»	23 – 26 б.

	«задовільно»	18 – 22 б.
	«незадовільно»	менше ніж 18 б.

Критерії оцінювання самостійної роботи (філософського есе)

Есе оцінюється в 10-8 балів, якщо: автором чітко поставлена проблема і представлена власна точка зору стосовно її вирішення; проблема розкрита на високому теоретичному рівні, простежені системні зв'язки предмету дослідження, подані обґрунтування заявлених характеристик з коректним використанням філософських та спеціальних термінів, що мають відношення до теми есе; надана аргументація власної думки з опорою на історико-філософську традицію в контексті проблематики есе; есе містить відповіді на всі питання заявленого плану або за відсутності плану повно розкриває заявлену тему.

Есе оцінюється в 6-8 балів, якщо: представлена власна точка зору(позиція, ставлення) стосовно вирішення проблеми; тема розкрита з конкретним використанням історико-філософських та спеціальних понять у контексті відповіді(теоретичні зв'язки та обґрунтування явно не простежуються); надана аргументація власної думки з опорою на факти розвитку філософських уявлень з проблематики есе; есе не містить відповіді на одне з питань плану есе або заявлена тема розкрита не в повній мірі, зокрема не проаналізовані деякі суттєві характеристики предмету розгляду.

Есе оцінюється в 6 балів, якщо: представлена власна точка зору(позиція, ставлення) при розкритті проблеми; проблема розкрита при формальному використанні історико-філософських та спеціальних термінів; дана аргументація своєї думки з опорою на факти розвитку філософських уявлень з проблематики есе без теоретичного обґрунтування; есе не містить відповіді на два питання плану есе або заявлена тема розкрита не до кінця, а саме: опущена значна частина суттєвих характеристик явища, тобто розкриті лише деякі суттєві характеристики предмету дослідження.

Есе оцінюється менше як 6 балів, якщо: проблема розкрита на буденному (а не теоретичному) рівні; аргументація власної думки слабко пов'язана з розкриттям проблеми; опущений аналіз суттєвих характеристик явища, тобто розкриті лише несуттєві характеристики предмету дослідження; *також*, якщо: есе має реферативний характер без історико-філософського аналізу; містить історичне оповідання про філософів чи філософські системи; есе є плагіатом.

Здобувачі вищої освіти, які за виконання самостійної роботи отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів виділених на цей вид роботи, а також ті, що не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Семестровий іспит (*40 балів*)

Якщо здобувач вищої освіти не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях; не виконав або виконав МКР, завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Здобувачі вищої освіти, які не мають академічної заборгованості за результатами поточного контролю допускаються до екзамену.

Здобувачі вищої освіти, які мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, зобов'язані ліквідувати її в терміни, визначені графіком навчального процесу.

Здобувачі вищої освіти, які мають академічну заборгованість за результатами підсумкового контролю у формі екзамену, зобов'язані ліквідувати її в терміни, визначені графіком ліквідації академічної заборгованості.

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)» (https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_zz/view).
Екзамен проводиться у формі письмового опитування за питаннями екзаменаційного білета. Білет іспиту складається з трьох питань. Максимальний бал – 40, мінімальний - 24

Критерії оцінювання відповідей студентів:

Високий рівень 40-36 б.	Здобувач виявляє глибокі фундаментальні знання теорії, повно викладає вивчений матеріал, виявляє розуміння предмета висловлювання, формулює своє бачення проблеми, виявляє розуміння матеріалу, може обґрунтовувати свої судження, наводити необхідні приклади, викладає матеріал логічно, послідовно. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
Достатній рівень 35-30 б.	Якщо відповідь здобувача відповідає тим самим вимогам, що і для високого рівня, але він допускає 1-2 помилки, які сам виправляє, і 1-2 недоліки в послідовності викладу матеріалу. Здобувач уміє наводити власні приклади на підтвердження нових думок. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
Середній рівень 29-24 б.	Якщо здобувач виявляє знання і розуміння основних положень дисципліни, але викладає матеріал неповно і допускає неточності у визначенні понять; не вміє досить глибоко і доказово обґрунтовувати свої судження і наводити приклади; викладає матеріал непослідовно Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
Початковий рівень менше як 23 б.	Якщо здобувач виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, не володіє методичним апаратом, допускає помилки у формулюванні понять, які спотворюють їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал. Здобувач неспроможний виконати стандартні завдання навіть після спрямувальних питань викладача. Під час підготовки до відповіді (або в процесі відповіді) наявні ознаки академічної недоброчесності.

Підсумковий рейтинг з кредитного модуля (дисципліни)
Рейтингова оцінка з кредитного модуля – сумарна підсумкова оцінка за багатобальною шкалою рівня засвоєння здобувачем вищої освіти певного кредитного модуля (навчальної дисципліни) упродовж його вивчення. Критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти оцінювання результатів навчання є досягнення ним мінімального порогового рівня оцінок за кожним запланованим результатом навчання освітнього компоненту та мінімального порогового рівня оцінки за освітнім компонентом загалом, який складає 60% від максимально можливої кількості балів визначеної відповідними нормативними документами К-ПНУ.

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни	**Оцінка за шкалою ECTS**	**Національна шкала оцінювання**
90-100	A	зараховано
82-89	B	
75-81	C	

67-74	D	
60-66	E	
35-59	FX	Не зараховано (з можливістю повторного складання)
1-34	F	Не зараховано (з обов'язковим повторним курсом)

Здобувачі вищої освіти, які за результатами підсумкового контролю у формі екзамену отримали незадовільну оцінку, дозволяють ліквідувати академічну заборгованість після належної підготовки.

Ліквідацію академічної заборгованості за результатами семестрового контролю дозволяють до початку наступного семестру в час, визначений графіком ліквідації академічної заборгованості, та допускають не більше двох разів з кожного освітнього компонента. Відповідь здобувача вищої освіти, який ліквідовує академічну заборгованість на засіданні комісії, оцінюють за 100-бальною шкалою без урахування рейтингової оцінки поточної успішності.

Перескладання рейтингових оцінок (від 60 і більше балів) з метою їх підвищення дозволяється лише у виняткових випадках за погодженням з деканом факультету та з дозволу ректора університету.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою)

Вивчення навчальної дисципліни не потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення, однак можливе використання проектора й ноутбука / персонального комп'ютера для створення презентацій у форматі MS Power Point або інших. Передбачається застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання MOODLE. Можливе використання застосунків для проведення онлайнових відеоконференцій, мультимедійне обладнання.

12. Рекомендована література

Основні джерела:

1. Філософія: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 014 Середня освіта. Частина 1/ автори-укладачі: М. П. Плахтій, Т. В. Сулятицька [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/6054

2. Методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять з філософії /М. П. Плахтій, Т. В. Сулятицька. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. 56 с. https://politkaf.kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/metodychni-rekomendatsii-z-filosofii-suliatytska-t.-v.pdf

3. Бліха В.С., Цимбалюк М.М., Гайворонюк Н.В.та ін. Філософія: підручник. Вид. 2-ге перероб і доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с. https://cutt.ly/z9qgFEs

4. Буслинський В.А., Скрипка П.І. Основи філософських знань: підручник / за ред.В.А.Буслинського. Львів: «Новий Світ – 2000», 2020. 352 с. https://ns2000.com.ua/wp-content/uploads/2019/10/Osnovy-filosofs-kykh-znan-.pdf

5. Філософія: теоретичний курс : навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти / за ред. Я.В. Шрамка. Кривий Ріг: Криворізький державний педагогічний університет, 2021. https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/123456789/4392

Допоміжна

Монографії, навчальні посібники

- Гнасевич Н. В. Опорний конспект лекцій з навчальної дисципліни «Філософія». Тернопіль, 2020. http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/41355/1/Lekcii%20zfilosof.pdf

-Філософія: словник термінів та персоналій / В. С. Бліхар, М. А. Козловець, Л. В. Горохова, В. В. Федоренко, В. О. Федоренко. Київ: КВІЦ, 2020. 274 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Avtorskyi_kolektyv/Filosofiia_slovnyk_terminiv_ta_personalii.pdf?

- Основи філософських знань. Підручник. Для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня – молодший спеціаліст. / В.А. Буслинський, П.І. Скрипка. За ред. В.А. Буслинського. Львів: «Новий Світ – 2000», 2020. 352 с. https://ns2000.com.ua/wp-content/uploads/2019/10/Osnovy-filosofs-kykh-znan-.pdf

Статті

- Бойченко М.І. Завдання для філософії освіти в Україні у світлі теорії поколінь. *Філософія освіти*. 2019. № 2 (25). С 8-34. https://cutt.ly/KZMrQcu
- Кебуладзе В.І., Богачов А.Л., Кірізвас М.В. та ін. Філософія у публічному просторі: Між академічністю й популярністю. *Філософська думка*. № 1, 2017. С. 6-27.
- Петрушенко В.Л. Роль філософії в житті сучасного суспільства: питання без відповідей. *Філософські науки*. 2016. №1. С. 97-102. https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/jun/4375/petrushenko.pdf
- Плахтій М.П., Сулятицька Т.В. Історія української філософії та історія логіки: спільні та відмінні персоналії. *Людинознавчі студії* : збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філософія» / ред. кол. В.Бодак (головний редактор) та ін. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Випуск 44. С. 235-247. http://filos.dspu.in.ua/index.php/filos/article/view/157/152
- Сулятицька Т.В. Особливості ціннісних орієнтацій у студентському віці. *Людина віртуальна* : нові горизонти : зб. наукових праць / за заг. ред. д. філос. н. Журби М.А. Монреаль : СРМ «ASF», 2018. С. 35-40. file:///C:/Users/ProBook%206360b/Desktop/conf41.pdf
- Плахтій М.П. Розбудова вищої жіночої освіти в Україні наприкінці XIX - на початку XX століття: історико-філософський аспект. *Педагогічна освіта: теорія і практика: Збірник наукових праць* / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Бахмат Н.В.]. Вип. 32 (1−2022). Київ: Міленіум, 2022. С. 67-81. DOI: https://doi.org/10.32626/2309-9763.2022-32.67-81 .
- Сулятицька Т.В., Плахтій М.П. ОСВІТА В МУЛЬТИКУЛЬТУРНОМУ СУСПІЛЬСТВІ. *Перспективи. Соціально-політичний журнал.* № 1, 2022. С.121-128. DOI https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2022.1.17
- Плахтій М.П. ПРОБЛЕМА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У КОНЦЕПЦІЇ К.-О. АПЕЛЯ. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. Вип. 21. С.39-40 URL: http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/6229
- Плахтій М.П. Особливості процесу освітньої взаємодії у постмодерному суспільстві // Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Соціально-політичні трансформації в епоху глобалізації: від конфлікту до консенсусу». Кам'янець-Подільський:ФЦП Буйніцький О.А., 2021. С.27-31. http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/6060
- Шрамко Я.В. Філософія: наука чи світогляд? *Актуальні проблеми духовності*. 2010. №11. С. 98-112.
- Сулятицька Т.В., Плахтій М.П. Ідея природовідповідності в педагогічній системі Григорія Сковороди. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філософія»: науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА», 2024. Вип. 26. С 61-65. https://journals.oa.edu.ua/Philosophy
- SOCIAL PHILOSOPHY OF MASS COMMUNICATION: INTERACTION OF MEDIA, POLITICS AND CULTURE. Synesis, v. 16, n.2, 2024, ISSN 1984-6754 © Universidade Católica de Petrópolis, Rio de Janeiro, Brasil https://seer.ucp.br/seer/index.php/synesis/article/view/3049/3789 (*Web of Science*)

Інтернетні ресурси

http://www.nbuv.gov.ua	Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
www.chtyvo.org.ua	Електронна бібліотека «Чтиво»
http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dovi6.html	Німецька класична філософія

http://diasporiana.org.ua	Студентська бібліотека «Читалка». Бібліотека пропонує безкоштовні електронні підручники з філософії (укр.)
https://filosof.com.ua/	Інститут філософії імені Григорія Сковороди
http://philosobr.pnpu.edu.ua/	Філософські обрії
http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0011096	Філософський енциклопедичний словник
https://cutt.ly/ZZZy9g9	Філософський словник термінів і персоналій
https://tureligious.com.ua/	Портал філософія і релігієзнавство